

Innhold

DEL I

INNLEDNING, METODE OG BAKGRUNN 15

Kapittel 1

Overordnet tema og problemstillinger 17

1.1	Innledning	17
1.2	Innledende introduksjon av sentrale begrep og betegnelser	21
1.2.1	Innledning	21
1.2.2	Ugyldig og ugyldighet	22
1.2.3	Ugyldighetsgrunn	23
1.2.4	Begrepsparet ugyldighet og uvirksomhet	25
1.2.5	Begrepsparet nullitet og anfektelighet	27
1.3	Ugyldighetsgrunnene hvis virkninger skal undersøkes	28
1.4	Skillet mellom situasjonen før og etter oppfyllelse	31
1.4.1	Innledning	31
1.4.2	Ugyldighetsinnsigelsen gjøres gjeldende før oppfyllelse	33
1.4.3	Ugyldighetsinnsigelsen gjøres gjeldende etter oppfyllelse	35
1.5	Problemstillinger som kan oppstå i forlengelsen av angivelsen av restitusjon som ugyldighetsvirkning	37
1.5.1	Innledning	37
1.5.2	Restitusjonskrav og foreldelse	40
1.5.3	Restitusjonskrav og tredjemenn	42
1.5.4	Avslutning	45
1.6	Fremstillingens overordnede disposisjon	47

Kapittel 2

Metodiske utgangspunkter 48

2.1	Overordnede metodiske valg	48
2.1.1	Fremstillingen er rettsdogmatisk	48
2.1.2	Rettsrealisme, funksjonalisme og systematisering	51

2.2	En skandinavisk tilnærming	53
2.3	Rettshistoriske perspektiv og forholdet mellom eldre og gjeldende rett ..	62
2.4	Kort om tolkning og bruk av enkelte rettskildefaktorer	65
2.5	Særlig om rettspraksis	68
2.5.1	Utvalg og søkekriterier	68
2.5.2	Bruk og vektning av avgjørelsene	69

Kapittel 3

Overdragelse av formuesgoder etter eldre rett	73
3.1 Innledning	73
3.1.1 Undersøkellesobjekt	73
3.1.2 Om formålet med fremstillingen og dybde- og detaljnivå	75
3.2 Delingsprinsippet	77
3.2.1 Innledning	77
3.2.2 Forholdet mellom overdragelsesrettshandelen og inndelingen i kausal- og overføringsrettshandler og skillet mellom obligatoriske og tinglige rettshandler	78
3.2.3 Overføringsrettshandelen som problem	82
3.3 Delingsprinsippet og ugyldighetsrelaterte spørsmål	92
3.3.1 Innledning: Forholdet mellom avtalerettslige og tingsrettslige fremstillinger	92
3.3.2 Betydningen av om ugyldighetsinnsigelsen knyttet seg til kausal- eller overføringsrettshandelen	95
3.4 Oppsummering	100

Kapittel 4

Virkningene av ugyldighet i eldre rett	103
4.1 Innledning	103
4.2 Teoriens syn på virkningene av ugyldighet før avtaleloven	104
4.2.1 Innledning	104
4.2.2 Lov- og ærbarhetsstrid	105
4.2.3 Umyndighet og kompetansemangler	109
4.2.4 Svik, tvang, uriktige og bristende forutsetninger o.l.	109
4.3 Ugyldighetsvirkningene i eldre rettspraksis	112
4.3.1 Innledning	112
4.3.2 Fast eiendom	113
4.3.3 Løsøreoverdragelser og disposisjoner hvor løftegiver krever restituert en kjøpesum	118

4.3.4	Forpliktelser og disposisjoner uten noe som kan tilbakeføres, herunder sikkerhetsstillelser og oppgjør gjennom gjeldsbrev og veksler	120
4.3.5	Særlig om gjenoppretting etter lang tid	125
4.4	Oppsummering	129

DEL II

VIRKNINGENE AV UGYLDIGHET ETTER GJELDENE RETT	133
--	------------

Kapittel 5

Fremstillingen videre	135
------------------------------------	------------

5.1	Formålet med fremstillingen	135
5.2	Kort om forholdet mellom hel og delvis ugyldighet og inndelingens betydning for den videre fremstillingen	137

Kapittel 6

Tilblivelsesmanglene	141
-----------------------------------	------------

6.1	Avtalelovens tilblivelsesmangler	141
6.1.1	En historisk kontekstuell tolkning av avtalelovens regulering	141
6.1.2	Virkningene av ugyldighet etter avtl. §§ 28-31 og 33 i rettspraksis	159
6.1.3	Nyere tids (fravær av) rettspraksis	171
6.1.4	Oppsummering og konklusjoner	174
6.2	Forutsetningslæren: Uriktige forutsetninger	175
6.2.1	Innledning	175
6.2.2	Virkningene av forutsetningslæren ved uriktige forutsetninger i rettspraksis	181
6.2.3	Oppsummering og konklusjoner	186
6.3	Habilitets- og kompetansemangler	188
6.3.1	Presentasjon av ugyldighetsgrunnene og kategoriseringen som tilblivelsesmangler	188
6.3.2	Umyndighet	189
6.3.3	Disposisjoner foretatt under påvirkning av alvorlig sinnslidelse ...	197
6.3.4	Oppsummering og konklusjoner	206
6.4	Oppsummering	206

Kapittel 7

Øvrige ugyldighetsgrunner	208
7.1 Innledning	208
7.2 Avtaler i strid med lov eller ærbarhet	210
7.2.1 Innledning	210
7.2.2 Danner ugyldighet som følge av lov- eller ærbarhetsstrid grunnlag for restitusjon?	215
7.2.3 Oppsummering og konklusjoner	236
7.3 Avtaleloven § 36	239
7.3.1 Innledning og hovedproblemstillinger	239
7.3.2 Avtaleloven § 36 sitt potensial som tradisjonell ugyldighetsgrunn	241
7.3.3 Når kan avtaleloven § 36 danne grunnlag for krav om restitusjon etter oppfyllelse?	251
7.4 Avslutning og perspektivering	269
7.4.1 Ugyldighet som ufullstendig grunnlag for å avgjøre virkningsspørsmålet utenfor tilblivelsesmanglene	269
7.4.2 Tilbakeføringskravets grunnlag	271

Kapittel 8

Felles problemstillinger knyttet til gjenoppretting som ugyldighetsvirkning	274
8.1 Formålet med fremstillingen	274
8.2 Hva det innebærer at løftegiver kan kreve gjenoppretting	276
8.2.1 Behovet for å ta stilling til spørsmålet	276
8.2.2 Gjenopprettingsoppgjørets rammer etter gjeldende rett	280
8.2.3 Forholdet mellom gjenoppretting og krav på erstatning	285
8.3 Tilbakeføring av avtalens ytelser	293
8.3.1 Innledning	293
8.3.2 Risikospørsmål	298
8.3.3 Kan løftegiver motsette seg at gjenoppretting skal skje ved naturalrestitusjon?	311
8.3.4 Særlig om naturalrestitusjon hvor ytelsen er penger eller andre generisk bestemte eller fungible ytelser	324
8.3.5 Restitusjon av annet enn det overleverte basert på surrogatbetraktninger	341
8.3.6 Nærmere om verdirestitusjon	355
8.4 Kort om løftegivers restitusjonskrav i møte med medkontrahentens omsetningsserververe	374

DEL III

UGYLDIGHETSVIRKNINGENE I MØTE MED ANDRE REGELSETT 377

Kapittel 9

Løftegivers restitusjonskrav i møte med regler om foreldelse 379

9.1 Innledning 379

9.2 Gjenstanden for foreldelse 380

    9.2.1 Fordringsbegrepet i foreldelsesloven § 1 som utgangspunkt 380

    9.2.2 Hva som skal vurderes opp mot fordringsbegrepet i
    ugyldighetstilfellene: Innsigelsen eller bare virkningen(e)? 391

9.3 Når er løftegivers restitusjonskrav gjenstand for foreldelse? 396

    9.3.1 Vindikasjonskrav versus andre naturalrestitusjonskrav 396

    9.3.2 Naturalrestitusjon som følge av tilblivelsesmanglene behandlet
    i kapittel 6 398

    9.3.3 Naturalrestitusjon som følge av lov- eller ærbarhetsstrid 401

    9.3.4 Naturalrestitusjon som følge av avtaleloven § 36 408

    9.3.5 Restitusjon av surrogat 411

    9.3.6 Verdirestitusjon når naturalrestitusjon ikke kan skje 411

9.4 Oppsummering 417

Kapittel 10

Løftegivers restitusjonskrav i møte med regler om kreditorbeslag 419

10.1 Innledning 419

10.2 Rettslig plassering og utgangspunkt for vurderingen 420

10.3 Når kan løftegivers restitusjonskrav gjøres gjeldende som en
separatistrett? 429

    10.3.1 Naturalrestitusjonskrav som følge av tilblivelsesmanglene 429

    10.3.2 Naturalrestitusjonskrav som følge av lov- eller ærbarhetsstrid ... 439

    10.3.3 Naturalrestitusjon som følge av tilsidesettelse med hjemmel i
    avtaleloven § 36 444

    10.3.4 Restitusjon av surrogat 448

    10.3.5 Verdirestitusjon hvor naturalrestitusjon ikke kan skje 449

10.4 Betydningen av at realisasjon har skjedd til tross for at beslag ikke
gyldig kunne tas 451

    10.4.1 Problemstillingen 451

    10.4.2 Realisasjon av utlegg 451

    10.4.3 Realisasjon som ledd i avviklingen av et konkursbo 452

DEL IV	
AVSLUTNING	459
Kapittel 11	
Oppsummering: Variasjoner over et emne	461
11.1 Innledning	461
11.2 Løftegivers krav på restitusjon	462
11.3 Etter hvilke ugyldighetsgrunner løftegiver kan kreve restitusjon	463
11.4 Betydningen av at gjenoppretting skal skje ved naturalrestitusjon	466
11.4.1 Muligheten for et krav med tingsrettslige egenskaper	466
11.4.2 De ulike ugyldighetsgrunnenes tingsrettslige virkninger	467
11.4.3 Surrogasjon som utvidelse av retten til naturalrestitusjon	468
11.5 Betydningen av at naturalrestitusjon ikke (lenger) kan skje: Verdirestitusjon	469
11.6 Forholdet mellom gjenoppretting og øvrige krav som kan oppstå i tilknytning til ugyldighetsoppgjøret	470
11.7 Avslutning	472
Kildelister	473
Rettspraksis	476
Litteratur	479
Stikkord	489